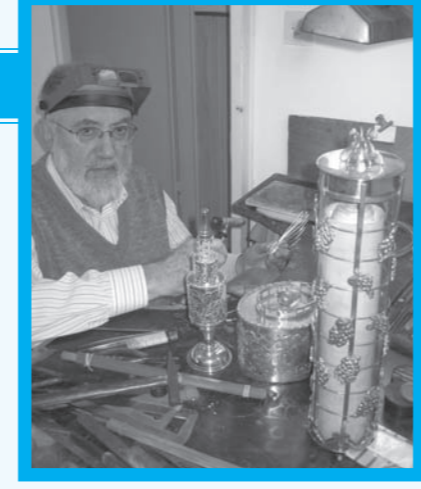

הסיפור שמאחורי ה'תחביב'

אוריאל ויצירתי: "תחושה עמוקה של הודיה לקב"ה"

פרידה ושלושת ילדיה שרדו ושוחררו בברגן-בלזן. אחרי השחרור החליטה פרידה לחזור להולנד. "טסנו במטוס צבאי להולנד ונחתנו באיינדהובן", מספר אוריאל. "איש הצלב האדום שאל לשמנו. כאשר אמרה לו אימא את שם המשפחה, העיר לפי תומו כי 'לפני שלוש שעות הגיע לכאן גבר בעל שם משפחה כזה'. 'מה שמו הפרטי?', שאלה אימא, כולאת את נשימתה. הוא עלעל ברשימותיו ואמר, 'בן-ציון'.

את ר' אוריאל מושקוביץ (74) פגשנו בבוקר יום שישי, בחדר עבודתו בביתו שבבני-ברק. ניוחחות השבת כבר עולים מהתבשילים שמכינה רחל רעייתו, ואילו אוריאל רוכן על רדיו כסף ויוצר את יצירתו החדשה. על שולחנו כמה מיצירותיו, שהבולטת בהן היא נרתיק מרהיב עשוי כסף מוזהב למגילת-אסתר. "יום שישי הוא היום היחיד שבו אני יכול להתמסר לתחביב שלי", אומר אוריאל, איש חביב ונעים-סבר, העושה כל השבוע בבורסת היהלומים ברמת-גן, ובשעות הערב קובע עיתים לתורה.

חזן בן חזן

"איי-אפטר לתאר את עוצמת ההתרגשות בעת הפגישה עם אבא, שיד ההשגחה הוליכה אותו ואותנו לאותו מקום, כמעט באותה שעה. אבא סיפר כי השתתף בצעדת המוות' מבוכנוולד לטרייזנטסט. מבין כחמשת-אלפים אנשים שיצאו לצעדה סיימו אותה חיים כתשע-מאות בלבד". לאחר המלחמה היה ר' בן-ציון החזן הראשי של בית-הכנסת הגדול באמסטרדם. אוריאל, שירש מאביו את כישורונותיו, הקדיש ארבע שנים ללימוד צורפות ובד-בד שישמ חזן בבתי-כנסת ברחבי הולנד. כשנפטר אביו (בשנת תשכ"ח) מילא את מקומו כחזן של בית-הכנסת הגדול (האם, פרידה, הלכה לעולמה לפני כארבע שנים, בהיותה בת תשעים ושלוש).

יצירות יודאיקה

אוריאל התחנך בארץ ושב להולנד, אך כשבנו

שיחת השבוע

זכור • יוצא לאור על-ידי צעירי אגודת חב"ד - המרכז • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

כשמתקנים למעלה, מסתדר למטה

מרכזי השקיע את עיקר כוחו בתיקון הפרצה הרוחנית. הוא היה בטוח שכאשר עם ישראל יתקן את השורש הרוחני של הגזרה, יסתדרו הדברים גם במישורים הטבעיים

רבים זוכרים את הסערות שהתחוללו בארץ כאשר רבנים הצביעו על בעיות רוחניות שיכולות להיות סיבה לצרות שהתרגשו עלינו. התגובה הציבורית הייתה קשה. דיברו על אותם רבנים כמי שמנהלים את פנקסיו של הקב"ה. בעקבות זאת נזהרים כיום מלהתבטא בסגנון כזה.

ייתכן שהזעם שהתעורר נבע מכך, שהציבור הבין כאילו משהו ממשפח בחטאיו של הזולת ומטיל את האשם על אחרים. ברור שלא זו הכוונה. בעת צרה אנחנו נדרשים לחשבון-נפש עצמי ולא להכות 'על חטא' על חזהו של הזולת. "נחפשה דרכינו ונחקרנה", נאמר; כלנו יחד נחפש ונחקור. אבל עצם החיפוש אחר ליקוי רוחני כמי שיכול להיות עילה לצרה ולאסון - הוא יסוד ביהדות.

לא יד המקרה

התורה קובעת, שכאשר מתרגשת צרה על הציבור אין לומר שזו יד המקרה, אלא הציבור חייב לתקן את דרכיו, כי ייתכן שזה איתות מהקב"ה, כדי שניטיב את מעשינו. ברור שכל אחד ואחת חייבים לבחון את מעשיהם-הם, אולם רבנים וראשי-הציבור נדרשים לעשות את חשבון-הנפש של הציבור ושל הקהילה.

כך פעל מרכזי היהודי בימי גזרת המן. כאשר נודע לו על גזרת ההשמדה, פנה בראש ובראשונה לכיוון הזעקה והתשובה. הוא הזעיק את העם לתפילה לקב"ה ועורר את היהודים לתשובה. רק אחר-כך התפנה לעסוק בדרכים הטבעיות לביטולה של הגזרה, וגם כאן הוא אומר לאסתר המלכה שתיתכן אפשרות ש"דווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר".

מרכזי היהודי יכול לתלות את הסיבות לגזרה במהלכים טבעיים - שנאתו של המן הרשע ליהודים, קנאתו במרכזי היהודי, היותו ושחצנותו, קלות-דעתו של המלך אחשוורוש ונטייתו לקבל שוחד ("עשרת-אלפים כיכר כסף"). לכאורה היה צריך למקד את כל פעילותו בכיוונים האלה. אבל הוא מפנה את עיקר מאמציו לתחומים אחרים לגמרי.

יש חדש

מבצע פורים

בימים האלה נשלמות ההכנות למבצע הרחב שיקימו צעירי-חב"ד בימי הפורים, לזיכוי המוני בית-ישראל במצוות הפורים. יחולקו מאות-אלפי שקיות של משלוחי-מנות, ופעילי חב"ד יקראו את המגילה ויביאו את שמחת החג. צוותים חינוכיים מבקרים בימים האלה בבתי-ספר רבים ברחבי הארץ, ומנחילים לילדים את תודעת הפורים ומצוותיו. צעירי-חב"ד גם הוציאו לאור מאות-אלפי עותקים של עלוני-הסברה צבעוניים לחג, למבוגרים ולילדים, וגם בשפה הרוסית.

יריד חוויות הפסח

החלה ההרשמה ליריד 'חוויות הפסח' של צעירי-חב"ד. הפעילות מיועדת לתלמידי גני-ילדים ובתי-ספר יסודיים, ומקנה להם שלל חוויות הקשורות בחג, ובכלל זה התנסות אישית בלישת הבצק ובאפיית מצה, לצד סיור במאפיית המצות שבכפר-חב"ד, הגדולה בעולם. כמירכך ייהנו הילדים ממופע אינטראקטיבי עם שלומי לניאדו ויהושע שיגא ('סתם'), שיקנו להם את ערכי החג ומנהגיו בהפעלה, בשייר ובהומור. היריד יהיה פתוח אל"ה מכו' באדר (26.3) עד ר' בניסן (4.4). תשלום: 4.4. הביקור בתשלום, וכל ילד מקבל שי - מצה באריזה אישית מהודרת, הגדה של פסח וחוברת תצלומי חג מרהיבה. חובה להירשם מראש ומומלץ להקדים. טל' 9607588-03.

להבין את פורים

מכון קול מבשר מגיש לקראת ימי הפורים תקליטור ובו שש הרצאות מרתקות על מהותו של פורים, מפי הרב יחזקאל סופר. ההרצאות מוקלטות בפורמט MP3 (להאזנה במחשב או בנגן מתאים). מחיר התקליטור 10 ש"ח בלבד. טל': 04-6974503.

זמני השבוע

ניו-יורק דטרות מיאמי יוסטון לוס-אנג'לס

5:38	6:18	6:09	6:14	5:38
6:34	7:12	7:01	7:15	6:38

כניסת השבת
צאת השבת

כתובת המערכת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915
טל' 9607588-03 • פקס 9606169-03
www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות
נא לשמור על קדושת הגיליון

גיליונות שיחת השבוע

בעברית וברוסית

מופצים בכל רחבי ארה"ב

להזמנות ולפרסום אנא פנו:

718-756-1328
sh-usa@chabad.org.il

ותק ונסיון שירות אישי מחירים ללא תחרות הנהלה חבדי"ת החמחות בטיחות לישראל

הצטעף לפניה \$899

212.599.3333

60 E. 42 ST. #712, NY, NY 10165

Levi Hartman לוי הרטמן

Office: 718-871-8282 x128
Cell: 646-335-8818
Fax: 718-633-0499

www.levivfunding.com
3910 14th Ave. Brooklyn NY 11218
דובר עברית

סופר סת"ם HaSofer RABBI MOSHE KLEIN משה הלוי קליין

321 Kingston Avenue
718-221-2222

www.esofer.com
A HaSofer Company

זיתים או שמן

פרשתנו נפתחת בציווי ה' בעניין השמן שבו תודלק מנורת המשכן: "ואתה תצווה... ויקחו אליך שמן זית זך, כתיב למאור". משמעותה של המילה "זך" אינה ברורה - האם הכוונה שהזית יהיה זך או שהשמן צריך להיות זך.

האבן-עזרא מפרש שהציווי הוא שהזיתים שמהם מפיקים את השמן צריכים להיות שלמים ונאים. לדבריו, צריכים לקחת את "הגרגרים שאין בהם עיפוש, או שלא נאכלה קצתם, וממנו יעשו שמן למאכל מלכים". לעומתו, רש"י סבור שהציווי הוא שהשמן יהיה זך - "בלי שמרים".

אין זיתים במדבר

ההוכחה של רש"י לפירושו היא מהעובדה שהציווי הזה נאמר לבני-ישראל במדבר. באותו זמן לא היו להם זיתים, אלא היה להם שמן שהוציאו עמם ממצרים. מכאן שהציווי הוא להשתמש בעבור המנורה בשמן זך, בלי שמרים.

הוכחה נוספת מביא רש"י מהמשנה המתארת את מסיק הזיתים בעבור המקדש: "מגרגרו בראש

הזית". כלומר, נוטלים את הזיתים הצומחים בראש האילן. מכאן ראה שהעיקר הוא איכות השמן, שכן מעלתם של הזיתים הצומחים בראש האילן היא בכך שהם קולטים יותר שמש, מבשילים טוב יותר, ושמןם איכותי יותר; אבל מבחינת שלמות הזיתים עצמם, דווקא הזיתים הללו חשופים יותר לפגיעת עופות וכדומה. אלא שהעיקר הוא שהשמן יהיה זך.

הטוב והמובחר

מדברי רש"י אפשר ללמוד גם דבר מופלא בהלכה. הרמב"ם קובע, שכל דבר שהאדם עושה לשמו של הקב"ה צריך שיהיה "מן הנאה והטוב". אך יש מקום לברר אם חובה זו חלה רק על שלב הניתנה - שהדבר שהאדם נותן יהיה מוטוב וממובחר - או גם על שלב ההכנה, שגם הכנת הדבר תהיה מהטוב וממובחר.

מדברי אבן-עזרא אפשר להבין, שדין זה חל גם על שלב ההכנה, ולכן ציוותה התורה שהזיתים שמהם מפיקים שמן למאור יהיו שלמים ומובחרים. לעומת זה, מדברי רש"י עולה שהעיקר הוא שהנתינה תהיה מובחרת, ולכן לא חשובים

הזיתים אלא חשוב שהשמן עצמו, שבו מדליקים את המנורה, יהיה "שמן זית זך".

מבט פנימי

עניין זה מתבאר גם על-פי פנימיות הדברים. במבט חיצוני הזית הוא מר והוא מסמל את החשכה הרוחנית השוררת בעולם. חושך זה צריך 'לכתוש', כשם שכותשים את הזית, ואז הופכים את המרירות למתיקות. אבל אפשר להביט בזית במבט פנימי - כמקור השמן.

אבן-עזרא מדבר על הזית לפי פשטות העניינים, ומכיוון שאנו רואים מרירות, אנו נדרשים לזהירות מיוחדת בבחירת הזיתים, כדי שיוכלו להיות כלים ראויים לאור האלוהי. אולם רש"י רואה את פנימיות עניינו של הזית, השמן, המסמל את החכמה האלוהית, ולכן לדעתו אין צורך לנהוג זהירות בזיתים, אלא הזהירות צריכה להיות בשמן עצמו, שהחכמה תהיה נקייה מכל תערובת זרה.

(לקוטי שיחות כרך יא, עמ' 127)

מן המעיין פורים | מאת הרב אליעזר ברוד

היה ניסיון גדול לעניים ולחסרי-היכולת שלא לשלוח את ידם בזיה. בשכר זה זכו לדורות, שבכל פורים יהנו ממתנות לאביונים, ללא כל בדיקה, בבחינת - "כל הפושט יד נותנים לו".

(רבי אברהם מרדכי מגור)

מחזיר פיקדון

"ומשלוח מנות איש לרעהו" (אסתר ט, כד). יכול אדם לחשוב שנתינתו לאביון היא משלו. מקדים אפוא הכתוב ואומר שהיהודי השני הוא "רעהו", ולכן הנותן אינו נותן משלו, אלא מחזיר פיקדון שהקב"ה הפקיד בידו כדי להעבירו לנזקקים.

(לקוטי שיחות)

מיגון לשמחה

"והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה" (אסתר ט, כב). השמחה בחודש אדר היא על שהימים נהפכו "מיגון לשמחה". לכן השמחה של פורים היא בבחינת "עד דלא ידע", כי השמחה שבאה מהפך השמחה היא גדולה ביותר, בבחינת "יתרון האור מן החושך".

(הרבי מליובאוויטש)

מעשה שהיה | מאת זלמן רודרמן

"ונהפוך הוא" באמצ'סלב

ראה את המילה "מורדים", ותגובתו לא איחרה לבוא. את הסוחרים היהודים מאמצ'סלב הורה להעניש בכל חומרת הדין.

נוסף על כך גזר הצאר, כי אחד

הסיפור קרה בימי שלטונו של הצאר הרוסי. התעשייה הרוסית הייתה אז בשפל, ואיכות תוצרתה - ירודה. אין פלא אפוא כי רבים נשאו את עיניהם לסחורות מייובאות מארצות חוץ. אולם המכס שהטילו השלטונות על סחורה מייובאת היה גבוה כל-כך, עד כי רק העשירים היו מסוגלים לקנותה.

על רקע זה פרח ושגשג שוק הברחות. השלטון הרוסי השקיע מאמצים רבים כדי להילחם בהברחות. פקחים חמוריים-סבר שוטטו בשווקים וניסו לאתר סחורה מייובאת וללכוד סוחרים מעלימי מכס. מי שעבר על החוק ונתפס - נענש קשות.

יום אחד ייבאה קבוצת סוחרים יהודים מהעיר אמצ'סלב סחורה מחוץ לרוסיה. היבוא היה חוקי ועל הסחורה שולם המכס הדרוש. אולם סוחר צרעין העליל עליהם כי סחורתם מוברחת וכי לא שולם עליה מכס. חישי-מהר הוזעקו למקום פקחים, שביקשו להחרים את הסחורה ולהובילה לתחנת המשטרה.

הסוחרים היהודים, בידועם את נפש הפקחים שלפניהם, חששו כי ברגע שהסחורה תילקח מהם, יסירו הפקחים מעליה את התוויות המאשרות כי דמי-המכס אכן שולמו בעבורה, ואזי יואשמו כמבריחים. "בדקו את הסחורה כאן, מול עינינו", דרשו הסוחרים וסירבו להניח לפקחים לטול אותה עמם.

מפקד יחידת הפקחים זעם על 'חוצפתם' של היהודים. עד מהרה הזעיק למקום חיילים, כדי להגן על 'פקחים במצוקה'. בכך לא הסתפק האיש. הוא רקח מרקחת שלמה שנועדה להפלייל את הסוחרים שהמרו את פיו.

המפקד ישב וחיבר דוח מפורט על "התנגדותם האלימה של הסוחרים המורדים מאמצ'סלב". אל הדוח צירף כמה רובים ישנים, שיצאו מכלל שימוש, והוסיף כי "זה הנשק שהוחרם מידי המורדים". את הדוח והממצאים המצורפים שלח בחיפיות לקצין המודיעין הראשי היושב בפטרבורג, והמליץ להעביר את העניין לטיפולו הירי של הצאר בכבודו ובעצמו.

קצין המודיעין הראשי, שלא הצטיין באהבת ישראל יתרה, העביר את הדוח לטיפולו של הצאר. הצאר אך

מכל עשרה מיהודי אמצ'סלב יגוייס לשורות הצבא.

תגובתו החריפה של הצאר הכתה את יהודי אמצ'סלב בהלם. הדי הפרשה חרגו בהרבה מתחומי אמצ'סלב והסבו

קירוב לבבות | מאת מנחם ברוד

סילוק הספקות

כאשר יהודי מתחיל להתקרב אל ה' ותורתו, הוא נתקל לא-אחת בתופעת הספקות. הוא מבין שדרך התורה היא הדרך האמיתית, מאמין בקב"ה, אבל ספק קטן מתחיל לנקר בליבו. איך מתמודדים עם הבעיה הזאת?

לכאורה, הפתרון הוא לספק הסברים ותשובות, שישללו את הספקות ויכיחו את האמונה. אך האמת היא שבדרך זו אין כל ביטחון שהספקות אכן ייעלמו. השכל, מעצם טבעו, אינו מוחלט ואינו חד-משמעי. הטיעון המוחץ ביותר משאיר תמיד סדק קל לדעה המנוגדת. השכל יכול לטעון לכל היותר שיש הסתברות גדולה יותר שהאמת היא בצד מסויים. אין השכל יכול לשלול לחלוטין את האפשרות השנייה, וממילא גם אין בכוחו לסלק ספקות.

חולשת האמונה

תורת החסידות מלמדת, כי ספקות באמונה, כשם כן הם - חולשה ורפיין-מה באמונה. כאשר האמונה חזקה ואיתנה, והיא מאירה בנפש בכוח ובעוצמה - אין שום ספקות. הספקות נוצרים כאשר האמונה חלשה, מעורפלת, מופשטת מדי. על קרקע כזאת צומחים הספקות. הבעיה אינה של השכל, אלא של עוצמת האמונה. הספקות מלמדים על חולשת האמונה, והתחזקות האמונה תגרום ממילא לסילוק הספקות.

מסופר כי חסיד אחד התאונן לפני אדמו"ר ה'צמח-צדק', שנופלים לו ספקות באמונה. שאלו הרבי: "ומה אכפת לך?". נזדעק החסיד: "רבי! הרי יהודי אני!". השיב הרבי: "אם-כן, הרי זה בסדר..."

ועוד מסופר, כי יהודי אחד בא ל'צמח-צדק' והתאונן שיש לו ספקות באמונה. שאלו הרבי: "אתה מפחד מהצאר?". השיב האיש: "כן". שאלו שוב: "האם ראת פנים את הצאר?". ענה האיש: "לא, מעולם לא ראיתו". הקשה הרבי: "אם-כן, מדוע אתה מפחד ממנו, מהי ההוכחה שהוא אכן קיים?". ענה האיש: "אחי סיפר לי שראה אותו פעם". הוסיף הרבי ושאל: "האם גם לי אתה מאמין?". השיב היהודי: "בודאי". אמר לו הרבי: "ובכן..."

סיפורים אלה משקפים את דרך טיפולה של החסידות בתופעת הספקות. פחות לעסוק בדיונים פילוסופיים, יותר לחזק את האמונה הפשוטה. ואיך מחזקים את האמונה? על-ידי התורה; וליתר דיוק - על-ידי נתינת התורה. התורה היא חכמתו של הקב"ה. היא השלמה של הנשמה. כאשר יהודי לומד תורה כראוי ומתדבק בקדושתה - מתחזקים כוחותיה של הנשמה, וממילא מתחזקת גם האמונה.

מחייבת עמלק

ספק בגימטרייה עמלק (240), ולכן מצווה למחותו. "בקדושה יש ודאות בכל דבר טוב - ודאות בתורה ובמצוות ובהשגחה פרטית, והכול מתוך התפעלות וחמימות. בא עמלק ומקרר ומטיל ספק בכל עניין אלוהי. קליפה זו של קרירות - אין לה תקנה, אלא שבירתה זוהי תקנתה. והשבירה היא - על-ידי קבלת עול מלכות שמים בדרך עבודה ויגיעה" (ספר המאמרים קונטרסים כרך א, עמ' קסד).

הרבי מליובאוויטש מייעץ באחת מאיגרותיו (איגרות-קודש כרך ז איגרת ו'רז) כיצד להתמודד מול הספקות שמחדיר העמלק בנפש: "הנקודה העיקרית בזה, לא לשום לב כלל לפיתויי היצר, וכשבא בתחבולה המביאה לקרירות להטיל ספק, הרי העצה והמענה צריכה להיות, שאין לו זמן פנוי להתעסק בטענות ומענות, כיוון שצריך הוא ללמוד, צריך לקיים מצווה פלונית ולהשפיע על חבריו וידידיו שגם הם יעשו את זה".

אלפי יהודים שסבלו מספקות באמונה חשו מיד בכוחה המרפא של החסידות. לאחר זמן-מה של לימוד תורת החסידות גילו, כי הספקות נמוגו; הם פשוט נעלמו. לא רק משום שהחסידות סיפקה תשובות שכליות לספקות (וגם זאת עושה החסידות בהצלחה גדולה), אלא בעיקר משום שהיא חיזקה את הנשמה ואת האמונה, וממילא לא היה עוד מקום לספקות. זה כוחה המופלא של תורת הבעל-שם-טוב, שהיא מסלקת ספקות ומאירה את הנשמה.

דאגה עמוקה לראשי היהדות ברוסיה כולה. שהרי מעתה, לאחר שהאשמת-השווא נתקבלה ללא כל חקירה ודרישה, יהיו כל הסוחרים היהודים ברוסיה חשופים לעלילות דומות! התכנסו המנהיגים והחליטו להפעיל את מלוא השפעתם בחלונות הגבוהים. בין השאר הצליחו להגיע אל שר-הפנים. השר, שחש פגוע מעצם העובדה שקצין המודיעין הראשי עקף את סמכותו והעביר מידע פנים-ארצי ישירות אל הצאר, בלי לשתפו וליידע אותו תחילה, היה נוח להשתכנע.

בפגישתו הבאה של שר-הפנים עם הצאר, סיפר לו האחרון על פרשת 'המרד באמצ'סלב' ועל אמצעי הענישה שהורה לנקוט נגד הסוחרים המעורבים ב'מרד' ושאר יהודי העיר.

"הלזה ייקרא מרד?!", תמה השר בקול-רם והוסיף, "סבורני, הוד מעלתו, כי תיאור המאורע לוקה בהגזמה פרועה". בינו לבינו עצמו כבר החליט שר-הפנים לעכב את ביצוע הענישה.

בינתיים ניתנה שהות נוספת לראשי היהדות ברוסיה, אשר הוסיפו להפעיל את השפעתם על גורמים רמי-דרג במדינה. הם הגיעו לירוש העצר, הנסיך אלכסנדר, ולאחיו קונסטנטיין, והצליחו לשכנעם כי מדובר בהאשמת-השווא. הם אף טענו באוזניהם, כי אם ייודע בעולם שיהודי אמצ'סלב 'מרדו' בצאר, כלדברי המלעיינים, וישם הצאר ללעג ולקלס וחוסנו של השלטון הרוסי כולו ייפגע.

בניו של הצאר העלו את הדברים לפני אביהם, אשר נאות לשגר לאמצ'סלב שליח מיוחד, כדי שייכנס לעובי הקורה ויציא את האמת לאור. לתפקיד נבחר הנסיך טרובוצקי. קודם צאתו לדרך נועד עמו שר-הפנים ומסר לו את נקודת-מבטו על הפרשה.

לנסיך טרובוצקי לא נדרש זמן רב כדי להבין כי פרשת ה'מרד' של הסוחרים היהודים באמצ'סלב בשקר יסודה. יתרה מזו, הוא אף גילה כי הרובים הישנים שצורפו לדוח שחיבר מפקד יחידת הפקחים, נגנבו על-ידו או על-ידי מי מאנשיו ממחסן נשק צבאי.

בתוך זמן קצר חיבר הנסיך טרובוצקי דוח משלו על האירוע. הדוח נשלח אל הצאר, וזה מיהר לבטל את העונשים שהטיל קודם-לכן על יהודי אמצ'סלב. לעומת זאת, מעליל העלילה לא יצא נקי מהפרשה. הוא הואשם בהטעיית הצאר ובבידוי עובדות וראיות, והוענש בהתאם.

ליהודי אמצ'סלב הייתה אורה ושמה. היום שבו ביטל הצאר את העונשים הכבדים, היה להם לכעין פורים קטן.

"וזהו תוקף הקדושה דפורים, שאמרו חז"ל שלא יתבטל לעולם. ואדרבה, לעתיד יתגלה עוד יותר, שכל קדושתו היא התגלות מעין דלעתיד. וסעודת פורים היא מעין הסעודה שלעתידי" (מחשבות חרוץ המשך אות יט)

בציפיה לגאולה